

Sygn. akt **VIII Ua 15/19**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Grażyna Łazowska (spr.)
Sędziowie:	Patrycja Bogacińska-Piątek Teresa Kalinka
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2019r. w Gliwicach

sprawy z odwołania A. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o zasiłek chorobowy i zwrot świadczenia

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 3 kwietnia 2019 r. **sygn. akt** VI U 89/18

oddala apelację.

(-) sędzia Teresa Kalinka (-) Sędzia Grażyna Łazowska (spr.) (-) sędzia Patrycja Bogacińska-Piątek

Sygn. akt VIII Ua 15/19

UZASADNIENIE

Decyzją z 21 grudnia 2017r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił A. S. prawa do zasiłku chorobowego za okres

od 2 sierpnia 2016r. do 17 sierpnia 2016r. i od 1 września 2016r. do 30 września 2016r. oraz zobowiązał ww. do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami w łącznej kwocie 8 409,63 zł. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że we wskazanych okresach odwołujący wykorzystywał zwolnienie lekarskie w sposób niezgodny z jego celem, świadcząc pracę zarobkową w okresie orzeczonej niezdolności do pracy.

W odwołaniu od decyzji A. S. podał, że w okresie przebywania na zwolnieniu lekarskim wykonywał pracę polegającą na przyjmowaniu telefonów, a więc nie wykonywał pracy niezgodnej z przeznaczeniem zwolnienia lekarskiego. Nadto wskazał,

że wykonywana przez niego praca miała charakter sporadyczny i incydentalny, co może usprawiedliwiać zachowanie prawa do zasiłku chorobowego oraz, że uzyskał wynagrodzenie z umowy zlecenia w kwocie 250 zł, a kwota zwrotu to 8 409,63 zł.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. W uzasadnieniu podał, że w spornym okresie odwołujący wykonywał pracę zarobkową w rozumieniu art. 17 ust. 1 ustawy z 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Odwołujący wykonywał bowiem w tym okresie systematycznie umowę zlecenia na rzecz (...) Usługi (...) w R., w określone dni każdego miesiąca pełniąc dyżur telefoniczny. Zgodnie zaś z powołanym przepisem ubezpieczony traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia, jeżeli wykonuje pracę zarobkową lub wykorzystuje zwolnienie w sposób niezgodny z jego celem. Tym samym organ rentowy działając na podstawie art. 84 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zobowiązał odwołującego do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego za okres i w wysokości wskazanej w decyzji zaskarżonej.

(...) S.A. w K. nie przystąpiła do sprawy jako zainteresowany.

Wyrokiem z 3 kwietnia 2019r. sygn. VI U 89/18 Sąd Rejonowy w Gliwicach zwolnił odwołującego z obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wraz z odsetkami w łącznej kwocie 8 409,63 zł tytułem zasiłku chorobowego za okres od 2 sierpnia 2016r. do 17 sierpnia 2016r. i od 1 września 2016r. do 30 września 2016r. wraz z odsetkami.

Sąd Rejonowy ustalił i zważył co następuje.

Odwołujący od 30 kwietnia 2016r. zatrudniony jest w (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K.. Od 1 kwietnia 2014r. odwołującego łączyła umowa zlecenia ze zleceniodawcą (...) Usługi (...) w R. (reprezentowanym przez właściciela S. G.).

Na podstawie powyższej umowy odwołujący wykonywał na rzecz zleceniodawcy, świadczącego usługi pogrzebowe, pracę w postaci uczestnictwa w ceremoniach pogrzebowych, w tym między innymi co do noszenia trumien.

U odwołującego od wielu lat występowały dolegliwości stawu kolanowego. W związku z nasileniem objawów bólowych od 30 czerwca 2016r. odwołujący przebywał

na zwolnieniu lekarskim. W dniu 1 lipca 2016r. odwołujący zgłosił się na Izbę Przyjęć Szpitala Miejskiego w (...) Sp. z o.o. w R., gdzie rozpoznano ból stawu z podejrzeniem zespołu przeciążeniowego stawu kolanowego prawego oraz gonatrozę stawu kolanowego prawego. Odwołujący przebywał na zwolnieniu lekarskim w okresach

od 2 do 17 sierpnia 2016r. oraz od 1 do 30 września 2016r., przy czym do 1 sierpnia 2016r. otrzymywał wynagrodzenie z tytułu niezdolności do pracy, natomiast od 2 sierpnia 2016r. nabył uprawnienie do zasiłku chorobowego. W trakcie przebywania na zwolnieniu lekarskim przeszedł zabieg artroskopii i rozpoczął rehabilitację.

W związku z przebywaniem na długotrwałym zwolnieniu lekarskim odwołujący zawarł z zleceniodawcą (...) Usługi (...) w R. nową umowę zlecenia z 1 sierpnia 2016r. Na podstawie tej umowy zleceniobiorca wykonywać miał pracę w postaci dyżuru domowego polegającego na odbieraniu telefonów związanych z usługami pogrzebowymi. Praca była wykonywana w dniach 6 i 7 oraz 13, 14

i 15 sierpnia 2016r. Za wykonaną pracę odwołujący otrzymał wynagrodzenie w wysokości

50 zł. Następnie strony zawarły umowę zlecenia z 1 września 2016r., gdzie zakres obowiązków odwołującego był tożsamy z wyżej wskazanym, a dyżury były pełnione

w dniach 3 i 4, 10 i 11, 17 i 18 oraz 24 i 25 września 2016r. Za wykonaną pracę odwołujący otrzymał wynagrodzenie w kwocie 200 zł. Od powyższych usług zleceniodawca odprowadzał składki do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zostały też uwzględnione przy rocznych rozliczeniach podatku PIT.

Pismem z 27 listopada 2017r. organ rentowy poinformował odwołującego o wszczęciu postępowania wyjaśniającego w sprawie wykonywania przez niego pracy zarobkowej

w okresie pobierania zasiłku chorobowego.

W odpowiedzi odwołujący wskazał, że nie miał świadomości, że wykonywanie pracy w postaci przekazywania informacji telefonicznych bez konieczności opuszczania mieszkania może zostać uznane za niewłaściwe wykorzystywanie zwolnienia lekarskiego.

Postanowieniem z 8 sierpnia 2018r. Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii biegłego ortopedy na okoliczność ustalenia, czy aktywność odwołującego w okresie spornym od 2 do 17 sierpnia 2016r. i od 1 do 30 września 2016r. była zgodna z realizacją celu i zaleceń zwolnienia lekarskiego w powyższym okresie czy też aktywność odwołującego, ujawniona w wyniku postępowania dowodowego, w powyższym okresie naruszała cel przyznanego zwolnienia lekarskiego w szczególności czy miała wpływ na rehabilitację urazu czy przedłużyła lub mogła przedłużyć powrót do zdrowia, a to w świetle art. 17 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby.

Biegły sądowy ortopeda A. K. po przeprowadzeniu badania fizykalnego rozpoznał u odwołującego stan po leczeniu artroskopowym stawu kolanowego prawego. Biegły stwierdził, że odwołujący przebywając na zwolnieniu lekarskim nie powinien był wykonywać jakiegokolwiek pracy, gdyż jest to sprzeczne z celem zwolnienia, niemniej jednak badany wykonywał pracę poprzez odbieranie telefonów i notowanie zleceń, nie opuszczając mieszkania, co nie przyczyniło się do wydłużenia procesu leczenia. Odwołujący nie wykonywał pracy fizycznej i zdaniem biegłego praca ta nie wpłynęła na rehabilitację i nie wpłynęła na powrót do zdrowia odwołującego.

Ustosunkowując się do opinii odwołujący zakwestionował ją w części, w której biegły stwierdził, że wykonywanie przez odwołującego pracy było niezgodne z realizacją celu zwolnienia.

Sąd Rejonowy ostatecznie podzielił wnioski opinii biegłego A. K. w zakresie braku wpływu podjętej aktywności na rehabilitację odwołującego. Sąd po powtórnej analizie i weryfikacji tezy do opinii nie podzielił jednak wniosków opinii w pozostałym zakresie, to jest wskazania, że wykonywanie przez odwołującego pracy w okolicznościach sprawy naruszało cel zwolnienia. Okoliczność ta w ocenie Sądu I instancji stanowi kwestię wykładni przepisów prawa. Stwierdzenie, czy aktywność odwołującego naruszała cel zwolnienia lekarskiego należało zatem do oceny i kompetencji Sądu orzekającego w sprawie, na podstawie całokształtu materiału dowodowego.

Sąd Rejonowy uznał, że odwołanie od zaskarżonej decyzji zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie przedmiotem sporu było ustalenie, czy zachowanie odwołującego, praca w zakresie umowy zlecenia podczas przebywania na zwolnieniu lekarskim i pobierania zasiłku chorobowego, spełniło przesłanki z art. 17 ust. 1 ustawy z 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, a jeśli tak, to czy pobrane świadczenie podlega zwrotowi.

Zgodnie z tym przepisem ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

W art. 17 ust.1 cytowanej powyżej ustawy określone są dwie przesłanki, które powodują utratę prawa do zasiłku chorobowego:

1. wykonywanie pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy,

2. wykorzystywanie zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia.

Przesłanki te mają samoistny charakter, co oznacza, że spełnienie którejkolwiek z nich powoduje utratę prawa do zasiłku chorobowego.

Zasadniczym celem zasiłku chorobowego jest kompensata utraconego przez ubezpieczonego dochodu (rekompensata zarobku) wskutek wystąpienia czasowej, przejściowej niezdolności do zarabkowania. Celem tym nie jest natomiast uzyskanie dodatkowej korzyści obok wynagrodzenia, dlatego zasiłek chorobowy wypłacany jest nie obok, ale zamiast wynagrodzenia. Z powyższego przepisu wynika, że jeżeli ubezpieczony pobiera świadczenia pieniężne wynikające z zasiłku chorobowego i jednocześnie wykonuje pracę zarobkową, w tym prowadzi działalność gospodarczą, nie jest uprawniony do tych świadczeń, a organ rentowy może domagać się zwrotu wypłaconych świadczeń. Brak uprawnienia do świadczenia następuje również w przypadku innych form wykorzystywania zwolnienia lekarskiego w sposób sprzeczny z jego przeznaczeniem, przez co należy rozumieć wykonywanie czynności mogących przedłużyć okres niezdolności do pracy. Celem zwolnienia od pracy jest bowiem odzyskanie przez ubezpieczonego zdolności do pracy, stąd w jego osiągnięciu przeszkodą mogą być wszelkie zachowania ubezpieczonego utrudniające proces leczenia i rekonwalescencję (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2005 roku, III UK 120/05, OSNP 2006, nr 21-22, poz. 338).

R. legis regulacji art. 17 ustawy zasiłkowej jest niedopuszczenie do zachowania prawa do świadczenia w sytuacji, w której ubezpieczony podejmuje zwykłe czynności wskazujące na aktywność zawodową, w których można postawić ubezpieczonemu zarzut nadużywania prawa do świadczeń poprzez wykorzystywanie zwolnienia od pracy dla innych celów. Przesłanka podjęcia pracy zarobkowej pozbawiająca świadczenia z ustawy zasiłkowej ma taki sens, iż uzasadnia przyjęcie domniemania, że ubezpieczony nie jest w rzeczywistości niezdolny do pracy. Dla spełnienia przesłanek zawartych w art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej nie jest istotny stan zdrowia ubezpieczonego, a jedynie aktywność zawodowa zmierzająca do osiągnięcia zarobku.

W orzecznictwie podnosi się, że pracą zarobkową, której wykonywanie w okresie orzeczonej niezdolności do pracy powoduje utratę prawa do zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, jest każda aktywność ludzka zmierzająca do osiągnięcia zarobku, w tym pozarolnicza działalność gospodarcza, choćby nawet polegająca na czynnościach nieobciążających w istotny sposób organizmu przedsiębiorcy i zarazem pracownika pozostającego na zwolnieniu lekarskim. Jedynie sporadyczna, incydentalna, wymuszona okolicznościami aktywność zawodowa (np. udział w posiedzeniach rady nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej) może usprawiedliwiać zachowanie prawa do zasiłku chorobowego. Wykonywanie pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy stanowi samodzielną przesłankę utraty prawa do zasiłku, odrębną od wykorzystywania zwolnienia lekarskiego w sposób niezgodny z jego celem (zob. przykładowo wyrok Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2013r., I UK 606/12, LEX nr 1391152). O wykorzystaniu zwolnienia lekarskiego w sposób niezgodny z celem można mówić

w sytuacji, gdy skutek zachowania w okresie zwolnienia lekarskiego odwołujący może przedłużać odzyskanie zdolności do pracy.

W świetle zgromadzonego materiału dowodowego Sąd doszedł do wniosku, że odwołujący w spornym okresie wykonywał pracę na rzecz swego zleceniodawcy, jednak z uwagi na specyfikę tej pracy i jej charakter można podzielić twierdzenia odwołującego o jedynie incydentalnym charakterze tej aktywności. Istotnie wykonywanie tej pracy można uznać za incydentalne (w porównaniu do wymiaru czasu pracy), nadto wymuszone okolicznościami sprawy (unieruchomieniem odwołującego) było samo zawarcie umowy zlecenia w zakresie odbierania telefonów. Strony zawarły umowę w sposób legalny, co uwiarygodnia zeznania odwołującego o braku świadomości w zakresie utraty prawa do zasiłku chorobowego. Odwołujący miał swobodę co do przyjęcia tej oferty zlecenia

i pisemną umowę zawarł już w okresie niezdolności do pracy. Wysokość wynagrodzenia, choć nie przekreśla istoty pracy zarobkowej, może jednak również świadczyć o jej incydentalnym charakterze. Należy wskazać, że odwołujący pełnił telefoniczne dyżury domowe periodicznie, w oznaczonych dniach, to jest 6, 7, 13, 14 i 15 sierpnia 2016r. oraz 3, 4, 10, 11, 17, 18, 24 i 25 września 2016r. Nie były więc to czynności wykonane systematycznie, ale jednorazowo z powodu potrzeby pracodawcy.

Mając na względzie powyższe Sąd uznał, iż zachowanie odwołującego spełniło przesłankę pracy zarobkowej, jednak zaistniały okoliczności wyłączające zwrot pobranego świadczenia.

W okolicznościach sprawy zwrot pobranego zasiłku podlega dalszym rozważaniom również z uwagi na sferę pouczenia (świadomości) odwołującego w zakresie pobierania nienależnego świadczenia.

Warunkiem uznania, że wypłacone świadczenie podlega zwrotowi w myśl przepisu art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych jest – po pierwsze – brak prawa do świadczenia oraz – po drugie – świadomość tego osoby przyjmującej to świadczenie, płynąca ze stosownego pouczenia. Wskazać należy, że w prawie ubezpieczeń społecznych jako świadczenie nienależnie pobrane nie może być rozumiane tylko świadczenie nienależne, tj. pobrane bez podstawy prawnej, ale i świadczenie pobrane przez ubezpieczonego w taki sposób, że można mu przypisać określone cechy dotyczące stanu świadomości lub określone działania. Zawarta w art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych konstrukcja prawna żądania zwrotu określonego świadczenia oparta jest na założeniu, że świadczeniem nienależnym jest to, które ubezpieczony pobierał przy świadomości tego, że ono mu nie przysługuje. Ta wiedza musi natomiast płynąć z dokonanego pouczenia lub z postępowania dowodowego. Nadto, świadomość braku prawa do świadczenia jako skutek prawidłowego pouczenia winna mieć miejsce w dacie jego pobierania, aby móc zarzucić ubezpieczonemu złą wiarę. Zważywszy na funkcję, jaką pouczenie odgrywa w normatywnej konstrukcji nienależnie pobranego świadczenia, warunkiem uznania, że ubezpieczony pobierał takie nienależne świadczenie jest ustalenie przez sąd, że pobierający świadczenia wiedział (został pouczony) "o braku prawa do ich pobierania" (wyrok Sądu Najwyższego z 4 września 2007r., I UK 90/07).

W rozpoznawanej sprawie Sąd nie ujawnił również okoliczności w zakresie świadczenia przyznanego lub wypłaconego na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

W niniejszej sprawie z uwagi na brak pouczenia, brak świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia oraz wyniki postępowania dowodowego Sąd ustalił i przyjął, że odwołujący nie miał świadomości, iż wykonywanie pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy powoduje brak prawa do zasiłku chorobowego. Zachowanie odwołującego w szczególności nie polegało na nadużyciu prawa, świadomym wprowadzeniu w błąd organu rentowego, nie było oparte na nieprawdziwych zeznaniach czy fałszywych dokumentach. Na brak świadomości odwołującego wskazuje również fakt, że dokonywał on rocznych rozliczeń dochodu z umów zlecenia obejmujących również okres w którym przebywał na zasiłku.

Stąd też nie została spełniona przesłanka z art. 84 ust. 2 pkt 1, od której ustawodawca uzależnił możliwość ubiegania się zwrotu wypłaconego świadczenia. Tym samym brak jest również podstaw do uznania, że odwołujący w spornym okresie pobierania zasiłku chorobowego miał świadomość, że w okresie pobierania zasiłku chorobowego nie może podejmować jakiegokolwiek aktywności zawodowej, zwłaszcza odmiennej od wykonywanej przez okresem spornym. Świadomość ta nastąpiło dopiero po spornym okresie, była to świadomość następcza wobec okresu pobierania spornego zasiłku.

Nadto nie bez znaczenia pozostaje, że wykonywana z tytułu umowy zlecenia praca nie wymagała aktywności fizycznej odwołującego. Odwołujący obowiązany był wyłącznie

do odbierania telefonów i notowania zleceń. Taka aktywność nie wpływała na wydłużenie rehabilitacji odwołującego oraz jego powrót do zdrowia, co potwierdzone zostało również przez biegłego z zakresu ortopedii A. K..

Mając powyższe na uwadze Sąd Rejonowy zmienił zaskarżoną decyzję na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. jak w sentencji.

W apelacji od wyroku organ rentowy zaskarżył ten wyrok w całości zarzucając mu:

naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art.84 ust.2 pkt 2 w związku z art.84 ust.1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez jego niezastosowanie, pomimo że odwołujący wykonując pracę w czasie orzeczonych niezdolności do pracy przedkładając zaświadczenie o niezdolności do pracy (...) wprowadził w błąd płatnika, a tym samym nienależnie pobrał świadczenie z funduszu chorobowego i jest zobowiązany do jego zwrotu,

- art.17 ust.1 ustawy z 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa przez jego niezastosowanie i przyznanie prawa do zasiłku chorobowego, pomimo że odwołujący w czasie orzeczonych niezdolności do pracy wykonywał prace zarobkową;

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o zmianę wyroku w całości i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu apelacji, powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z 26 lipca 2017r. sygn. I UK 287/16. organ rentowy wskazał, że odwołujący w spornym okresie wykonywał pracę w ramach zawartej umowy zlecenia otrzymując z tego tytułu wynagrodzenie, a pomimo tego realizował uprawnienia do zasiłku chorobowego przedkładając zaświadczenia lekarskie (...), czym wprowadził w błąd płatnika co do okoliczności warunkujących powstanie prawa do zasiłku chorobowego. Organ rentowy wskazał, że konieczność powstrzymania się od wykonywania pracy wynika już z samego faktu wydania zwolnienia lekarskiego od wykonywania pracy i skoro jest to właśnie „zwolnienie” z wykonywania pracy z powodu niezdolności do pracy, to już samo doświadczenie życiowe podpowiada, że pracy nie należy wykonywać. Bez znaczenia jest w tej sytuacji czy jest to praca wykonywana systematycznie czy też incydentalnie czy nawet tylko jeden raz. Jest to bowiem wiedza powszechnie znana, że jeśli występuje choroba i lekarz wydał zaświadczenie lekarskie to należy stosować się do jego zaleceń, w tym m.in. wypoczynku, zażywania farmaceutyków tak, aby jak najszybciej odzyskać zdolność do wykonywania pracy i powrócić do pracy. Organ rentowy wskazał, że w jego ocenie zachodzą przesłanki do uznania wypłaconych w spornym okresie zasiłków chorobowych jako świadczeń nienależnie pobranych na podstawie art.84 ust.2 pkt 2 ustawy systemowej.

Rozpoznając apelację Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie, nie zawiera bowiem jakichkolwiek argumentów, które mogłyby skutecznie podważyć ustalenia dokonane przez Sąd Rejonowy.

Zaskarżone orzeczenie jest trafne i zyskuje pełną aprobatę Sądu Okręgowego.

Sąd Rejonowy przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, dokonał prawidłowych ustaleń stanu faktycznego i oceny prawnej, a rozstrzygnięcie swoje również prawidłowo i wyczerpująco uzasadnił.

Sąd Okręgowy w pełni podzielił ocenę materiału dowodowego dokonaną przez Sąd Rejonowy uznając, iż nie przekracza ona granic swobodnej oceny dowodów wyrażonej

w art.233 k.p.c. i ostatecznie przyjął ją za własną.

Wskazać należy, że w myśl utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, jeżeli uzasadnienie orzeczenia pierwszoinstancyjnego sporządzonego zgodnie z wymaganiami art.328§2 k.p.c. spotyka się z pełną aprobatą sądu drugiej instancji to wystarczy, że da on temu wyraz w treści uzasadnienia swego orzeczenia, bez powtarzania szczegółowych ustaleń faktycznych i wnioskowań prawniczych zawartych w motywach zaskarżonego orzeczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego, wydając wyrok w rozpoznawanej sprawie Sąd I instancji nie naruszył przepisów prawa materialnego wskazanych przez apelującego.

Stan faktyczny rozpoznawanej sprawy w zasadzie był bezsporny. Okolicznością niekwestionowaną w sprawie było, że odwołujący w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji, kiedy to pobrał zasiłki chorobowe, równocześnie realizował umowy zlecenia zawarte z firmą (...) w R.. Kwestia sporna sprowadzała się zasadniczo do ustalenia czy pobrane w ten sposób świadczenie podlega zwrotowi.

Zgodnie z art.17 ust.1 ustawy z 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz.U. z 2017r., poz.1368 ze zm.) ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Prawo do tego świadczenia podlega utracie w przypadku wystąpienia jednej z dwóch niezależnych przesłanek określonych w cytowanym przepisie, a więc wykonywania pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy lub wykorzystywania zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia

Słusznie wskazał Sąd I instancji, że na tle tego przepisu, odnosząc się do przesłanki wykonywania pracy zarobkowej, że chodzi o wszelką aktywność zarobkową w okresie pobierania zasiłku chorobowego, z tym wyjątkiem, że zachowania incydentalne, sporadyczne, wymuszone okolicznościami nie powodują utraty prawa do zasiłku chorobowego. Taki zaś charakter, jak trafnie zauważył Sąd Rejonowy, miała charakter aktywność odwołującego w okresie objętym sporem.

Niezależnie od tego dla skutecznego domagania się przez organ rentowy zwrotu pobranego świadczenia musi on wykazać, że zachodzi jeden z dwóch warunków kwalifikowania świadczenia jako nienależnego, wymienionych w art.84 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019r., poz.300).

Rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że odwołujący nie został odpowiednio pouczony o braku prawa do pobierania zasiłku chorobowego, co uniemożliwia samo w sobie, w świetle powołanego uregulowania prawnego, domagania się od niego obecnie zwrotu tego świadczenia. Podstawowym bowiem warunkiem uznania, że wypłacone świadczenie podlega zwrotowi w myśl art.84 ust.2 pkt 1 ustawy systemowej jest brak prawa do świadczenia oraz świadomość tego osoby przyjmującej to świadczenie, płynące ze stosownego pouczenia. Sąd Okręgowy w całości podziela to stanowisko Sądu I instancji. Brak pouczenia wynika z samego mechanizmu wypłacania zasiłku chorobowego.

Odnosząc się do powoływanego w apelacji wyroku Sądu Najwyższego z 26 lipca 2017r. sygn. I UK 287/16 (Lex nr 2382448), to wskazano w nim, że brak odpowiedniego pouczenia nie stanowi wystarczającej przesłanki do stwierdzenia obowiązku zwrotu pobranego zasiłku chorobowego oraz, że sąd orzekający winien rozważyć przesłankę określoną w art.84 ust.2 pkt 2 ustawy systemowej, tj. czy zasiłek chorobowy został wypłacony na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Najwyższego w tym zakresie, niemniej jednak w świetle okoliczności sprawy podzielił stanowisko Sądu I instancji, że w sprawie nie zachodziły przesłanki zwrotu świadczenia określone w art. art.84 ust.2 pkt 2 ustawy systemowej.

W orzecznictwie zakreśla się szeroko ramy zachowań kwalifikowanych jako świadome wprowadzenie w błąd organu rentowego lub odwoławczego. Zalicza się do nich bezpośrednio oświadczenie nieprawdy we wniosku o świadczenia, przemilczenie przez wnioskodawcę faktu mającego wpływ na prawo do świadczeń, złożenie wniosku w sytuacji oczywiście nieuzasadniającej powstanie prawa do świadczenia. Ocena czy takie zachowanie miało miejsce zależy od okoliczności konkretnie rozpoznawanej sprawy.

Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że „Dowód istnienia przesłanek żądania zwrotu świadczenia nienależnego” obciąża organ wypłacający świadczenia. Zastosowanie art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej wymaga zatem udowodnienia przez ten organ, że świadczenie zostało przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.” (vide wyrok Sądu Najwyższego z 11 lipca 2017 r., I UK 302/16, LEX nr 2397626). W doktrynie prezentowane są poglądy, że uznanie wypłaconego świadczenia za nienależnie pobrane w świetle art.84 ust.2 pkt 2 ustawy systemowej wymaga stwierdzenia świadomości (winy) osoby, która przedstawia nieprawdziwe zeznania, fałszywe dokumenty albo w inny sposób wprowadza w błąd organ rentowy z zamiarem uzyskania nienależnego świadczenia. O ile dana osoba wykaze, że nie wiedziała (nie mogła wiedzieć) o określonych nieprawidłowościach, przesłanki zawarte w cytowanej regulacji nie będą spełnione.

Organ rentowy nie wykazał istnienia przesłanki określonej w art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej, a powołując się na nią w apelacji nie złożył żadnych wniosków dowodowych na tę okoliczność. Podnoszony natomiast przez apelującego fakt, że odwołujący przedkładał zaświadczenia lekarskie (...) nie może sam w sobie stanowić o świadomym wprowadzeniu w błąd organu wypłacającego świadczenie.

W ocenie Sądu Okręgowego, prawidłowo Sąd I instancji, w oparciu o przeprowadzone postępowanie dowodowe uznał, że brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia,

że świadczenie zostało przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych dowodów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu rentowego przez odwołującego. Z materiału dowodowego wynika bowiem, że odwołujący nie miał świadomości, iż wykonywanie pracy zarobkowej polegającej na pełnieniu domowych dyżurów telefonicznych w okresie orzeczonej niezdolności do pracy powoduje brak prawa do zasiłku chorobowego za sporny okres. Odwołujący, który na zasiłku chorobowym przebywał w związku z dolegliwościami stawu kolanowego mógł pozostawać w przekonaniu, że praca świadczona w mieszkaniu, nie wymagająca aktywności fizycznej, wykonywana okazjonalnie nie wpływa negatywnie na prawo do pobieranego świadczenia z ubezpieczenia chorobowego. Dodatkowo fakt powoływany przez Sąd I instancji, że odwołujący zawarł legalną umowę zlecenia w czasie niezdolności do pracy, dokonywał rozliczeń rocznych dochodu z umów zlecenia obejmujących okres sporny przebywania na zasiłku chorobowym również przemawia za brakiem świadomości odwołującego we wskazanym powyżej zakresie. Reasumując, także zdaniem Sądu II instancji, brak podstaw do przypisania odwołującemu złej woli czy świadomego wprowadzania organu rentowego w błąd z zamiarem uzyskania nienależnego świadczenia w przedkładaniu zwolnień lekarskich.

Wreszcie, jak wynika z opinii biegłego sądowego A. K., charakter wykonywanej przez odwołującego pracy, która nie polegała na aktywności fizycznej, nie przyczynił się do przedłużenia leczenia w zakresie dolegliwości ortopedycznych stawu kolanowego, nie pogorszył jego stanu zdrowia.

W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy uznał, że organ rentowy nie wykazał żadnej z przesłanek żądania zwrotu świadczenia nienależnego określonych w art. 84 ust 2 ustawy systemowej, a zatem na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

sędzia sędzia sędzia

(-) Patrycja Bogacińska-Piątek (-) Grażyna Łazowska (-) Teresa Kalinka